

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravištvo:

Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ul. 1. Tel. št. 22.

Čelje, Aleksandrova s.

Račun pri pošt. čekov. zavodu šte. 11.842

(Izhaja ob 4 jutraj.)

Stane mesečno 12-60 Din na inosestnost 28-
neobvezne

Dglasi po tarifu.

Uredništvo:

Milkočičeva cesta št. 16/A. Telefon št. 72.

Ljubljana, 9. avgusta.

Naše železnice so militarizirane. Vsi moški železniški uslužbenci in delavci od 18. do 50. leta so pozvani na vojne vžbe za nedoločen čas. Vsi dopusti so ustavljeni in vsi oni, ki so bili na dopustu, so se morali vrniti. Odrejeni so častniki in podčastniki za komandante železniških mrež in železniških postaj.

Vse železniško osebje stoji pod vojaškodisciplinarnim in vojaškosodnim kaznovanjem za pregreške, prestopke in zločine. Iz proračuna ministrstva za promet se izplačujejo poleg rednih prejemkov še dnevnice in kilometraža za službeno potovanje vojaških organov, ki jih je vlada v smislu zakona odredila za »vzdrževanje discipline« med železniškimi zavezanci ob času teh vojaških vaj, kakor tudi zaradi »vzdrževanja varnosti železniškega prometa, miru in reda v bližini železnice.« Ali se v smislu zakona v podporo državnih organov pri vzdrževanju reda in varnosti železniškega prometa ukorišča tudi še prostovoljna pomoč prebivalstva, organizirana po ministrih za promet in za notranje zadeve ali po drugih zasebnih organizacijah, nam ni znano, mogoče je pa tudi še to.

Vlada je posegla po teh izrednih merah na podlagi zakona o stvkih na železnicah z dne 15. decembra 1921, čegar člen 1. veli, da pozova vojni minister — če nastane pobuna, stavka, ali kakršnikoli nered med zaposleni na železnici — na predlog ministra za promet in ministra za notranje zadeve z ukazom na vojaške vaje potrebno število železniških uslužbencev, in sicer »za čas, dokler traja potreba«.

Mi načelno odobravamo zakone, ki terbi namen je, v težki opasnosti za sigurnost v državi mir in red. Država, njen obstoj in njena konsolidacija nujno zahteva v sedanjih povojnih razmerah zakonskih določil, ki čuvajo mlado domovino pred prevratnimi in protidržavnimi elementi. Kdor nosi odgovornost za izvajanje zakonov, se mora zavedati, da se smejo taki zakoni uporabljati le v skrajni sili in le takrat, kadar je za to dejansko dana potreba. Ni večje lahkomišelnosti in brezvestnosti kakor pogrešna uporaba zakonskih določil, osobito izjemnih, ki na neobičajen način globoko režejo v meso naroda.

Ali je bila uporaba zakona o stvkih na železnicah umestna in potrebna? Poudarjali smo že na tem mestu, da železničarska akcija dne 3. t. m. pravzaprav ni bila stavka, marveč le fikcijska 24urna obustava dela, uprizorjena kot demonstrativen opomin lačnih in iztrganih proti verolomni vladi. Ob polnoči med 3. in 4. t. m. so železničarji, kakor sklenjeno, zopet ustopili službo ter jo vršili brez vsakega zunanje pritiska v polnem redu. O pobuni železničarjev ter o nerodu, ki bi čez 24 ur ogrožal promet ter njega red in mir, ne more biti govora. Obustava rada niti najmanj ni imela politično-revolucionarnega ali nemirnega značaja, ampak je bila samo skromna demonstracija proti nesocialnemu postopanju vlade, ki se v nobeni demokratski državi ne kladificira kot pobuna. Obustavo dela naš zato, ker je bila časovno terminirana, nikakor ni smatrati kot nasilje ali pritisk gospodarskega in fizičnega, marveč izključno le moralnega značaja. Pa recimo, da je bila obustava dela vendarje stavka in da je proiesetni minister imel pravico in dolžnost uporabljati zakon o stvkih na železnicah. V tem slučaju je imel to pravico samo do 3. t. m. opolnoči, ker po tem terminu za to ni bilo nobene potrebe več. Še v tem pa leži nezakonitost postopanja vlade, ker proti jasnim in izrednim zakonskim določilom tudi še od 3. t. m. naprej kliče železničarje na vojaške vaje po zakonu z dne 15. decembra 1921.

Gospod prometni minister stori prav, ako čim prej uvidi, da se je zakalopiral ter nemudoma ukrene vse potrebno, da se vojaške vaje železničarjev ukinejo. Eden najbolj važnih stavov, kakor so železničarji, ne zasluži, da se odgovorni faktorji v državi igrajo z njegovo usodo, država pa tudi nima nobene potrebe, da si z militarizacijo železnice dela nove nepotrebne materialne izdatke ter da z zakonsolomstvom tira dobre in zveste državljane v tabor njenih neprijateljev. Kdo more dokazati, da je potreba po izrednih odredbah? Katere daljše priprave med železničarji opravčujejo tako domnevo? Vlada zaman opravičuje svoj nasilni in vartizanski čin-

Gospodarski ruin Nemčije

ZAHTEVE PO PLAČAH V ZLATU. — STAVKA TISKARJEV. — BLAZNO SKAKANJE CEN.

Berlin, 9. avgusta. s. Cena na cestni železnici se je zvišala na 20.000 mark za eno vožnjo. Zveza tiskarjev je pričela gibanje, da se uvedejo mezde v zlatu. Na zborovanju se je stavel predlog, naj se za tekoči mesni teden izplača draginska doklada 800 tisoč mark in naj se določi nova tedenska plača s 5,6 milijonov. Ta predlog pa je bil odbit. Soglasno se je sklenilo, da zahtevajo tiskarji od novega mesnega tedna naprej plačo 20 zlatih mark za teden. Da je bolj podpro to zahtevo, so stavel sklenili stopiti v petek ob 7. uri jutraj v stavko, ako tiskarne tej zahtevi ne bi ugodile. Izhajali bi le delavski listi ter listi strokovnih organizacij.

V Berlinu vlada v gospodarskem oziru popoln kaos. Zapri so vse trgovine, izvzemši trgovine z živili in drogerije. Pred trgovinami z živili se zbirajo cele vrste gospodinj, ki hočejo nakupiti živila, ker se bojijo, da se bodo zaprle tudi te trgovine. Zaprte so vse velike kavarnice. Cene živil še vedno rapidno rastejo.

Tudi tokraj vse banke so zaprte, ali pa ne morejo izvrševati svojih plačil. Polna negotovost glede bodočnosti nemške valute pritiska kakor mora. Banke ne vedo več kakšne cene naj nastavijo za tuje devize. Nekatere banke so danes za dolar zahtevale 3 milijone, druge celo 5. Funt surovega masla stane 1 milijon, margarina 700 tisoč, masla se ne more dobiti pod 950 tisoč mark. Mesno stane 8 milijonov.

POVIŠANJE DAVKOV V NEMČIJI.

Berlin, 9. avgusta. s. Včeraj je bila pri finančnem ministru dr. Hermesu konferenca zastopnikov vseh strank izvzemši komunistov. Stranke so izrazile svojo pripravljenost odobriti finančne predloge vlade. Sporazumeli so se tudi, da bodo vse stranke stavilo predlog, da se poudvoji 10-odstotni odtegljaj od plač, pri čemer bi delodajalci plačali iz svojega še drugih 10 odst. Nadalje so se sporazumeli glede davka na kmečka posestva.

Zunanjepolitična debata v Reichstagu

NOVE KOMUNISTIČNE DEMONSTRACIJE PROTI KANCELARJU.

Berlin, 9. avgusta. j. Na današnji seji državnega zbora je zunanji minister dr. Rosenberg podal izjavo o zunanjepolitičnem položaju Nemčije. Ker je državni kanciler govoril o tem vprašanju zelo malo, je dr. Rosenberg poudarjal načelo, ki ga je državni kanciler Cuno vedno zasledoval: apel na Ameriko, ki je tem bolj važen, ker so se izjalovile nade Nemčije na Anglijo. Pri tem je citiral izjavo ameriškega inštituta za ekonomijo, da Nemčija napram zahtevam antante ni dovolj zmorna, da plača.

Dr. Rosenberg je nato razpravljal o Zvezi narodov ter je repliciral na ugovor socialnih demokratov, kakaj Nemčija ni član zveze narodov, da krivda ni na strani Nemčije. Zvezd narodov je stavel nasproti svoji spravo med narodi, po kateri bi Zveza narodov postala nepotrebna. Dokler pa se ta sprava ne doseže, mora Evropa še prehoditi pot trpljenja. Razpravljaj je nato o siste-

mu razsodišč, s katerim je pričela Svica, ter je izjavil, da se Nemčija tozadevno strinja z mnenjem umrlega predsednika Hardinga.

Po izjavljanju zunanje ministra je socialni demokrat Müller otvoril debato ter govoril o finančnem stanju Nemčije. Tu di posl. Stresemann je razpravljal o tem vprašanju ter napadel državno banko, ki da postopa kakor država v državi.

Veliko pozornost je povzročilo, ko le v hodnike parlamenta dospelo okoli 150 oseb, ki so jih vodil komunistični poslanec. Bilo je to komunistično odposlanstvo iz tvornic, ki je zahtevalo, naj Cuno odstopi. Zahtevali so dalje naj se priuste kot delavski zastopniki k razpravi državnega zbora. Predsednik državnega zbora Loeb je izjavil, da je taka zahteva nedopustna in je ni dal niti na glasovanje. Odposlanstvo se je nato odstranilo grozeč, da bo na drug način obratovalo z vlado.

Odmevi Cunovega govora

SPLOŠNO NEUGODEN VTIS. — IZOLACIJA NEMČIJE. V FRANCIJI. NA ČESKEM.

Paris, 9. avgusta. j. Pariški listi živahno komentirajo včerajšnji govor nemškega državnega kancelarja Cuna. «Le Ere Nouvelle» izjavlja: Obžalujemo, da je državni kanciler Cuno stavel nasproti francoskemu «non possumus» nemški «non possumus» in da se zavzema za nadaljevanje pasivnega odpora, ki za Nemčijo nima nobene pozitivne vrednosti več, temveč ima le namen, da zadovolji nemški nečimurnosti. «L'Oeuvre» meni, da manjka Nemčiji močna, energična in življenja zmožna vlada, ki bi mogla doseči mir. Včeraj je govoril navidezni kanciler navideznemu parlamentu. Levo-nacionalni «Radical» meni, da Nemčija odklanja francoske pogoje za pričetek pogajanj. Francija in Belgija morata radi tega nadaljevati že pričeto pot. «Matin» primerja Cunov govor z izjavo Ludendorffa meseca avgusta 1918. I. ter meni, da se Nemčija s tem ravno tako približuje ruini, kot svoj čas nemška armada. «Gaulois» izjavlja, da se Francija ne sme pritoževati, ker hoče Nemčija nadaljevati pasivni odpor, ki bo le v korist zblizanju med Anglijo in Francijo. «Echo de Paris» izjavlja: Iz ruhrske politike moramo sedaj izvajati posledice in Francija mora iskati sredstva za izvršitev nemških reparacijskih obveznosti na drugem mestu, ne pa pri berlinski vladi.

V ANGLIJI.

London, 9. avgusta. s. Govor nemškega državnega kancelarja Cuna presojajo angleški listi skoraj soglasno zelo neugodno, ker se vidi iz njega nekako nezaupanje proti Angliji. «Times» pišejo, da angleška vlada nima nobene magične formule, s katero bi pomagala Nemčiji. Dejstvo, da je angleška vlada nasprotna ruhrski akciji, se je v Nemčiji pretiravalo. «Morning Post» meni, da je Staines inspiriral nezaupanje v govoru Cuna. Ta govor se mora smatrati kot priznanje diplomatske zmage Poincaréja. Cuno je enostavno potisnil ob stran angleške posredovalne predloge in s tem spravil Nemčijo na pot k popolni izolaciji.

Praga, 9. avgusta. j. K včerajšnjemu govoru nemškega državnega kancelarja Cuna pišejo češki listi, da je Cuno napravil nemškemu narodu slabo uslugo, ker je zavrgel zadnjo priliko za častno kapitulacijo, ki jo je Nefčiji omogočila Anglija. Ako Cuno trdi o Franciji, da je odklonila pot pogajanj za dosego sporazuma, se mora isto reči o Nemčiji. Klerikalni «Čas» smatra Cunov govor za labudovo pesem Nemčije ter izjavlja, da Francija lahko čaka. Narod, ki odobrava politiko, kakor je Cunova, pa je tudi sam skriv svoje usode.

PRIPRAVE ZA ANGLEŠKI ODGOVOR.

London, 9. avgusta. j. Angleški kabinet je danes tri ure razpravljal o besedilu angleškega odgovora Franciji in Belgiji. Ta odgovor bo izčrpno obravnaval vprašanje reparacij ter medzavzoznih dolgov ter bo obenem vseboval programatično izjavo angleške vlade o rešitvi reparacijskega problema. Angleška vlada bo izrazila svoje zadovoljstvo, da je Cunov govor dokazal, da Nemčija ne pričakuje več nobenega smatranja Anglije. Nemčija se mora smatrati za bankrotirajo, čigar prunoženje se mora ocniti. Angleška vlada se odreka temu, da bi ločeno Nemčiji odgovorila, in sicer zaradi tega, da »poštva čustva Francije. Ona meni, naj bi vsi zavezniški skupno odgovorili na nemško spomenico.

BELGIJA POSREDUJE MED FRANCIJO IN ANGLIJO.

London, 9. avgusta. s. Iz Bruslja se poroča: Belgijska vlada je včeraj razpravljala o medzavzoznih odnosih in se je odločila za intervencijo, ako bi se obnovitev angleško-francoskih pogajanj zavlekla. Na seji je prevladalo naziranje, naj se Francija in Belgija zadovoljita s plačilom materialne škode, do čim naj se Anglija odpove terjatvam napram zaveznikom in se zadovolji s plačilom njenih dolgov Ameriki s strani Nemčije. Belgijska vlada je obenem za sklicanje mednarodne komisije, ki naj bi definitivno uredila plačilo medsebojnih dolgov med zavezniki.

Seja višjega šolskega sveta

ENOTEN ZAČETEK ŠOLSKEGA LETA. — REDUKCIJA. — IMENOVANJA.

Ljubljana, 9. avgusta. Danes se je vršila seja višjega šolskega sveta. Med sklepi je za široo javnost najvažnejši oni o začetku šolskega leta. Mnogi krajni in okrajni šolski sveti so prošili, naj se šolske počitnice zopet prilagode krajevnim potrebam. Višji šolski svet je moral te prošnje odkloniti in je sklenil, da se začne šolsko leto na osnovnih šolah v celi Sloveniji — kakor sploh v celi državi — 1. septembra. Ta dan se vrše vpisovanja, 3. septembra so šolske maše, 4. septembra pa naj začne povsod redni pouk. To velja tudi za šole v mestih, kjer se nahajajo srednje šole. V slučaju nujne potrebe lahko okrajni šolski sveti podaljšajo po svoji uvidevnosti posameznim učencem počitnice do 31. oktobra.

Srednje šole začno šolsko leto dne 10. septembra.

Dalje je višji šolski svet sklenil odpuštili okrog 60 pomožnih učnih moči. Odvisne moči naj prošijo za službe v okrajih, kjer učiteljsva primanjkuje. Kdor ne bi hotel nastopiti službe v drugem okraju, se bo črtal.

Glede meščanskih šol se načelno sklene, da se otvarjajo prvi razredi le tam, kjer se prijavi najmanj 20 učencev, 4. (nastavni) razredi pa le, kjer se prijavi najmanj 15 učencev. V splošnem se otvarjajo novi ravredi in nastavljajo nove moči le v okvirju budžete. Nove šole se bodo v bodoče ustanovljale le v krajih, kjer bodo na razpolago zadostni prostori za šole in za učiteljska stanovanja. Meščanska šola v Zalcu se ukine, ako do konca šolskega leta 1924/25 ne bo zajameno popolno kritje za vse šolske potrebe. Meščanski šoli na Jesenicah dobita 4. (nastavni) razred.

Sklepanje o prošnjah za vpokojitev se odgodi do 1. oktobra.

IMENOVANJA NA KRANJSKEM.

Za nadučitelje so imenovani: Na Vahah Ivan Gabrovšek, v Železnikih Hinko Klavara, v St. Vidu nad Cerkljico Anton Vodopivec, v Planini pri Rakeku Valentin Vlad. Požar, v Rovtiah Ivan Stegovec, v Fari vasi Martin Marine, v Radečah pri Zidanem mostu Jos. Arnič, v Koprivniku Vinko Ljubič, v St. Lovrencu Anton Pregelj, v Gor. Sušicah Fran Zupančič, v Rakitni Viktor Engelsberger, v Štrek-ljevcu Albin Razpotnik, v Falčjem vrhu Albin Cebular.

Za učitelje, odnosno učiteljice so imenovani: v Višnji gori Ivan Turnher, v Toplicah pri Zagorju Irma Groharjeva, v Koverju pri Trzinu Elizabeta Brtončelj-Kren, v Zalem logu nad Železniki Zora Pianeečki, na Trati nad Škofjo Loko Gabrijela Pipanova in Henr. Paternost, v Sečurju pri Kranju Katar. Megličeva,

ZELEZNIŠKE UGODNOSTI ZA LJUBLJANSKI VELESEJM.

Beograd, 9. avgusta. p. Za udeležni-ke tretjega velesejma v Ljubljani, ki se bo vršil od 1. do 10. septembra t. l. je prometni minister odobril nastopne olajšave po državnih železnicah: Vsi posebniki velesejma imajo polovično vožnjo po državni železnici. Za prevoz blaga na razstavu v Ljubljano in nazaj imajo udeleženci 50 odst. popusta od normalne tarife.

OLAJŠANJE V NABAVI DEVIZ.

Beograd, 9. avgusta. p. Finančni minister je sklenil, da se dovoli delegacijam finančnega ministrstva v Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu in finančni upravi v Novem Sadu izdajati pooblaščenja trgovcem in obrtnikom za nabavo deviz za potovanja v inozemstvo v cilju posejanja tržišč, in sicer v največji izmeri do 10 tisoč francoskih frankov, na podlagi predloženih prošelj, ki morajo biti potrjene s strani trgovskih in industrijskih zbornic.

RUSKI POLKOVNIK DEFRAVDANT.

Beograd, 9. avgusta. p. «Pravda» poroča iz Novega Sada, da je ruski polkovnik Lojko, ki je bil naš pogodbeni vojni avijatik, v spremstvu nekoga drugega Rusa na vojnem aeroplanu odletel v neznan smer. Izgleda, da je odptoval v Rusijo. Polkovnik Lojko je prejel veliko vsoto denarja, da zgradi aeroplan brez motorja za novosadsko Orjuno. Danes je predsednik Orjune prejel pismo, v katerem mu polkovnik Lojko poroča, da ne more zgraditi aeroplana, da pa hoče denar vrniti. Predsednik Orjune je pismo izročil oblasti. Aeroplan s katerim je Lojko pobegnil, stane poltruzi milijon dinarjev.

v Poljanah nad Škofjo Loko Lavrencija Perkova in Janko Kokalj, na deški osnovni šoli v Škofji Loki Albert Debeljak, v Seleh nad Škofjo Loko Valerija Ivančeva, v Trebnjem Julija Berlanova, pri Sv. Duhu nad Blokami Marija Steblaj-Sirnikova, na Rakeku Ernest. Gospodaričeva - Likar, Jožica Kopalova, v Starem trgu pri Ložu, Marija Tomčeva, pri Sv. Trojici nad Blokami Viktorija Troštova, v Begunjah nad Cerkljico Mar. Selanova, v Planini pri Rakeku Pavla Ribarič-Krištofič, v Cerkljai Jos. Sušteršič, na Ucu pri Rakeku Ana Meliva, v Zireh Franja Miklavčičeva, Cecilja Kržišnikova, v Ribnici Avgust Lucik, v Stari Cerkvi Franja Ekarтова, v Golenici Alojzij Tšcherne, v Sori Erbežnik Avgusta, v Radečah pri Zidanem mostu Alojzijo Razpotnik - Severjeva, v Zuzemberku Vida Dereanl - Krašovčeva, v Koprivniku Ana Piškurjeva, v Beltineh Julija Mlakarjeva, Josipina Vebrova, v Murski Soboti Gustav Čížek, Leopoldina Justina, v Tomišlju Arnošt Adamič, za učitelja-voditelja, na Jereru pri Preserju Stefan Schein, v Kapanju Fran Čuk, za učiteljico v Podlipi Julija Spicer, v Preski Andrej Bensa, v St. Jurju pri Grosupljem Ivanka Pirjevec-Mozetič, v Tomišlju Justina Kramerjeva, v Dragutušcu Vincencija Bučar-Antonič, v Tribučah Aleš Šoštarčič, na Vinici Stana Kantetova, v Falčjem vrhu Antonija Pavlinova, v Vrličah Marija Judnič.

IMENOVANJA NA STAJERSKEM.

Za nadučitelje so imenovani: v Brežicah Ignacij Supan, v Ljubnem Rainer, v Smartnem ob Dretli Jos. Poberaj, na Bregu pri Ptuju Fran Jusček, v Pelenčaku Ludvik Burja, v Sv. Vidu niže Ptuja Ljudevit Musek, v Libelčah Ivo Močnik.

Za učitelje, odnosno učiteljice so imenovani: v Kapelah (Brežice) Marija Pečnik-Kuglič, v Marenburgu Maks Pive, v Pobrežju pri Mariboru Milica Jurkovič Lukman, pri Sv. Vidu niže Ptuja Antonija Musek-Serbec, v Zavrču Draga Čepljeva in Marjeta Lubečova, v Sevnici Vilma Kladnik-Vrstovšek, v St. Iju pod Turjakom Pavla Rogina, v Pristavi Marija Fišer-Pihak, v Kotljah Antonija Sokol-Zaplotačnik.

IMENOVANJA NA MEŠČANSKIH ŠOLAH.

Ravnateljska služba na meščanski šoli v Krškem se dodeli Jos. Vutkoviču, učiteljsko mesto istotam Jos. Zabkarju, ravnateljska služba na meščanski šoli v Ormožu Josipu Prijateljju.

RAZSIRJENJE ŠOL.

Stirirarozrednica v Boh. Bistrici, v Gralovem in v Kranjski gori se razširijo v petrazrednice. Vasi Svetlje in Gorice se prešolati v šolski okoliš Preska.

TURČIJA IN LAUSANNSKI MIR.

Rim, 9. avgusta. s. Kakor doznava «Corriere della Sera» se bo angorska narodna skupščina sestala te dni, da razpravlja o lausannski mirovni pogodbi. Pogodba se bo ratificirala še ta mesec ali najkasneje v septembru.

TIROLSKA NA FAŠISTOVSKEM INDEKSU.

Inomost, 9. avgusta. s. Dekret italijanske vlade prepoveduje na južnem Tirolskem označbo «Tirolska». Niti v uradnem niti v privatnem občevanju se ne sme rabiti ta beseda. Vsi napisi s to besedo se morajo v najkrajšem času odstraniti.

MUSSOLINI POTUJE V LONDON.

Rim, 9. avgusta. j. V političnih krogih se je danes razširjala vest, da odpotuje Mussolini v kratkem v London. V palači Chigi naglašajo, da je vest prouranjena.

Inozemske borze

9. avgusta.

CURIE. Berlin 0.0001, Newyork 548. London 25.02, Paris 31.20, Milan 23.42. Praga 16, Budimpešta 0.0850, Bukarešta 2.75, Beograd 5.33, Sofija 5, Varšava 0.0025, Dunaj 0.0077.
TRST. London 100.70—106.90, Newyork 23.25—23.85, Paris 132.50—133, Curie 427—429.50, Zagreb 24.90—25.10, Praga 67.80—68.20, Dunaj 0.0324 do 0.0327.
PRAGA. Dunaj 4.5750, Berlin 0.07, Rim 146.9, Budimpešta 18, Paris 103.6, London 153.4, Newyork 34.03, Curie 625.75, Beograd 37.
BERLIN. Dunaj 698.25, Milan 207.490, Praga 149.625, Paris 273.310, London 21.945, Newyork 4.487.850, Curie 867.825.

* Rumunski kralj na lovu v Krml. Ktor javljajo z Bleda, je kralj Aleksander pripravil predvečernjem v svojem lovišču na Krmli lov na divje koze. Lova se je udeležil tudi rumunski kralj Ferdinand in večje spremstvo. Kralj Ferdinand je ustrelil dve divji kozi.

* Jagličevi smrtni ostanke na potu v domovino. Z Dunaja nam poročajo: Zemeljski ostanke pokojnega dr. Vatroslava Jagića so bili v sredo popolne iz bolniške kapele prepeljani na kolodvor. Dvorana, kjer je bil postavljen mrtvaški oder, je bila bogato okrašena s cvetjem. Razen pokojnikovega sina, prof. Nikole Jagića, in ostalih sorodnikov so bili navzoči: jugoslovanski poslanik, zastopnik češkoslovaškega poslanika, delegati ministrstva prosvete, vseučiliška akademija, znanosti in razni osebni prijatelji pokojnika. Po blagoslovu je bila krsta s prepeljana na vhod kolodvor, odkoder se prepelje v Varaždin, kjer bo truplo položeno v rodbinski rakev k večjemu pokopniku. — Iz Beograda pa poročajo, pripravila ministrstvo prosvete pogrebno svečanost o priliki prenosa pomirnih ostanok velikega učenjaka dr. Vatroslava Jagića. Pogreba v Varaždinu se udeležijo minister prosvete, člani akademije znanosti, predsednik narodne skupštine, zastopniki vseh jugoslovanskih univerz, narodni poslanec in zastopniki raznih kulturno - prosvetnih korporacij.

* Sožalje naše vlade Ameriki. Povod smrti predsednika Zedinjenih držav severnoameriških gosp. Hardinga je poslal ministrski predsednik Pašić ameriškemu državnemu sekretarju Hughesu brzojavko sledeče vsebine: «V imenu vlade prosim vašo ekscelenco, da veruje, da se iskreno pridružujem žalosti, v katero je pahnila predsednikova smrt vašo državo. Pašić.» — Gosp. Hughes je odgovoril: «Prosim, da sprejmete veliko zahvalo vlade in mene za sožalno izjavo o priliki smrti predsednika Hardinga.»

* Desetdinarski falsifikati v Ljubljani. Neka ljubljanska banka je prišla včeraj na sled izvzinstvo ponarejenim desetdinarskim bankovcem. Pri pregledovanju svežnjev je našla okoli 250 falsifikatov. Potvorba je tako izborna, da je lažjk ne more opaziti. V detailnem prometu se ti falsifikati dosedaj že niso pojavili.

* Srednje šole v Boki. Boka Kotorska je, kakor znano, pripadla zetski oblasti ter se je priključenje te dni že izvršilo. V srednjih šolah kotorskih se je vršil poduk v smislu avstrijskih zakonov o srednjih šolah. Sedaj je ministrstvo prosvete odredilo, da se srednje šole v Boki čim prej preuredi na podlagi srbekega zakona o srednjih šolah.

* Nova bolnica v Somboru. V Somboru se je nedavno ustanovil poseben odbor v svrhu gradnje nove bolnice. Odbor razpolaga že sedaj z nabranimi prispevki v znesku 6.430.000 dinarjev. Zgradbni deli se prične prihodnjega pomlad.

* Telefonska zveza Ljubljana - Beograd. Beogradska «Politika» doznava, da bo nova telefonska zveza med Ljubljano in Beogradom v dveh do treh tednih dogotovljena.

* Zivo srebro v Crni gori. Ko so nedavno rudarji v virskem okrugu v Crni gori kopal v železnem rudniku bratov Zubič, so našli v velikih plastih živega srebra. Ruda je zelo bogata na živem srebru in je verjetno, da so plasti prav izdatne. Ker je rudnik oddaljen od morja samo par kilometrov, ga bo lahko eksploativirali.

* Izpromembe v diplomatski službi. Zagrebškimi «Novostim» poročajo iz Beograda, da bo naš poslanik v Atenah, g. Balugdžić, premeščen v Berlin, na njegovo mesto pa pride gosp. Markovič. Vojni atašee v Berlinu, major Popović, bo istodobno odpoklican. Za resnega kandidata za poslaništvo v Rimu se smatra g. Lazo Markovič, ta Carigrad pa g. M. Jovanovič.

* Samomor neznane deklice. Blizu Savske ceste v Zagrebu se je predvečernjem vrglu pod tovorni vlak neznan mlada deklica. Vlak je truplo popolnoma razmesaril, tako da so posamezne dele telesa morali iskati po železniškem nasipju. Glavo so našli 50 korakov oddaljeno od trupla. Identiteta nesrečnice se doslej ni mogla ugotoviti.

policijsko ravnateljstvo kaj ukrene v varstvo zasebne lastnine meščanov, ker to vendar ne gre, da se kar naprej ponavljajo ropi in tatvine v Ljubljani sredi belega dne.

* Zagoneten umor. Prošli četrtlet se v Senti aretirali Elizabeto Potočaj, 17 let staro življo iz Sente. Zalotili so jo na železniški postaji v trenutku, ko je bila že kupila vozni listek. Osumljena je, da je s sekiro smrinonevarno poškodovala soprogo mestnega župana v Senti, in preiskava, ki se je v tej smeri vršila, je podala pozitivne rezultate. Po svojem poklicu kot šivilja je dohajala tudi v hišo mestnega župana Branka Popovića. Ta se je zagledal v mlado brhko dekletko in se je zaljubil v njo. Ljubavno razmerje. Rekli ji je, da bi jo vzel za ženo, če ne bi bila temu napoti njegova žena in hčerka. Nagovoril jo je, naj ubije njegovo ženo ter ji dal v to svrhu svoj revolver, jo poljal v svoje stanovanje ter ji za vsak slučaj tudi pokazal, kje se nahaja v kuhinji sekira. Ker se ni upala streljati, je županovo ženo ubila s sekiro, potem pa pobegnila.

* Otok s kabo v želodec. V sarajevsko bolnico so pripeljali mladega ciganca, kateremu je živa kača zlezla v želodec. Deček je ležal na polju. Neki seljak je videl, kako je kača debelo zlezla v usta. Ko se je ciganeček prebudil, je bila kača že v želodecu. Na vprašanje, ali je čutil kačo, je deček odgovoril, da se mu je sanjalo, da pije vodo.

* Pri kopažu utonil. Pri Mošah na Gorenškem je v nedeljo pri kopažu v Savi utonil 17letni hlapec Vinko Grohar, rodom iz Podrečja. Trupla doslej še niso našli.

* Pogorel mlina. V Beogradu je izbruhnil v mlinu Zaharija požar. Mlin je pogorel do tal. Škoda znaša približno 180 tisoč dinarjev, ki pa je krita z zavarovalnino.

* Vlom v stanovanje. V zadnjem času v Ljubljani na dnevnem redu. Zlikovci izrabljajo odsotnost strank in dobe navadno bogat plen. Tako sta bila zadnje dni okradena uradnik Fran Ličan na Sv. Petra cesti 93 in Friderik Zumer v Vrhovčevi ulici št. 3. Tatovi so jima odnesli precej obleke in perila in imata znatno škodo. V sredo so posedli vlomilci tudi Mergentalerjevo skladišče koč v Mostah in mu izmaknili za približno 100.000 K raznih koč.

* Nesreča češkega industrijalca pri Seslanju. V terek popoldne je na potu proti Vidmu pri Seslanju težko ponesrečil češki industrijalec Fran Stejskal iz Prage. Njegov avto je namerš z vso silo zadel v nasproti prihajajočo avto družice Trčačanov. Stejskal je odletel pri tem iz avtomobila in padel tako nesrečno, da si je pretresel možgane in dobil težke poškodbe po obrazu. Prepeljali so ga takoj v tržaško bolnico. Stejskal je bil po kupčijskih poslih na potu v Italijo in je imel pri sebi za več milijonov čeških kron.

* Vsed beđe je poveril Fr. C. občinski sluga na Vidmu dne 8. junija t. l. večjo vsoto zaupanega mu denarja. Od občine je prejel mesečno 300 kron. Ni se šuštil, da je segel po nepoštenem sredstvu. Koliko občin je še po deželi, ki plačujejo svoje nastavljenice s pramo nizkim predvojnimi honorarjem ter jih naravnost s tem napeljujejo k samopomoči. To dejstvo je upošteval tudi senat celjskega okrožnega sodišča in obsodil C. na primerno nizko kazno.

* Ište se dedič. Glasom obvestila našega generalnega konzulata v Newyorku je tamkaj dne 24. januarja 1920. v bolnici umrla Ana Vičar ter zapustila v gotovini 600 dolarjev. Dedič zapuščine je njen oče Jakob Vičar, čegar prebivališče ni znano. Dedič naj se zgleda pri izseljeniškem komisariatu v Zagrebu, Kamenita ulica 15.

* Slej ali prej bo prišla vsaka gospodinja do prepričanja, da ji najbolj kaže kupovati «Pekatec», ker so ne le najboljše, ampak se zelo nahajajo in se jih manj potrebuje od drugih. 126

* Zelenci rob na zobeh odstranjuje in zobe krasno čisti znana «Ito» pasta. Zahlevajte «Ito» pasto povsod. Glavna zaloga, drogerija «Adrija», Ljubljana, Selezburgova ulica. 157

* Mestno kopalnice na Ljubljani ne ustrezajo povsem. Izkazalo se je, da je premajhno in da ne dovolj prostora vsem obiskovalcem. Drugo leto ga bo treba razširiti. Tudi bi že sedaj bilo dobro poskusiti kontrolo. Toda to je menda bolj stvar najemnika. Občinska zadeva pa je, da se poskrbi za varnost življenja in zdravja. Ljubljansko mestno kopalnice je menda edino v Evropi brez rešilnega čolna in rešilnih pasov. Naj n. pr. koga v neprozornih, motni in zelo globoki strugi prime krč. Kdo mu polje v pomoč in s kakšnimi sredstvi? Ni čolna, ni pasu! Dalje: Sala z «namakanjem» obutih in oblečenih «civilistov» na kopalnem splavu ni prav slaba, kakor običajno trde prizadevi — dopustna je pa le na severnem zidnjem koncu splava, ne pa na južnem zgornjem koncu, kjer je prostor za deco. Če kopalci tam obteže in s tem potopijo splav, spravijo v event. smrtno opasnost deco, ki se kopa v oddelku za deco in se ne zna plavati! Na tem koncu kopalnice se morajo «špasi» brezpogojno odpraviti! Z ozirom na deco se mora tudi napraviti boljša ograja, n. pr. mreža, na iztočni strani splava, da ne pade kaščen plavanje nevezč otrok v kanal med kopalnicem in kopalno in ne izgine pod splav. Za takšen slučaj sta potrebna tudi vsaj dva dolga droga, ki bi morala biti nameščena z rešilnimi pasovi vred kje v bližini in pod nadzorstvom. Seveda pa mora občinstvo samo in v prvi vrsti vzdrževati red in odklanjati pretirano živahnost. Magistrat pa naj poskrbi kar je potrebno, in naj da navoziti tudi še kaj miške in drobnega peska. Zrak in voda sta zdravja! Previdnost je pa mati modrosti!

* Velika tatvina v Ljubljani. Včeraj popoldne od 16.—16.30 je bilo v stanovanju g. Reicherja, Kapiteljska ulica št. 7 ukradena večja količina zlatnine in gotovine v približnem znesku 200.000 kron. Natančno se še ni ugotovilo, kaj vse je bilo vzeto. Vse to ugotovi policija. Doslej se ve, da sta prišla v stanovanje dva mlada šloveca, od katerih je eden prodajal časopise, drugi pa je nosil s seboj taško. Mlajši je vprašal soprogo detektiva Podgornika, ki stanejuje poleg, kdaj se vrne g. Reicher domov, dasi je vedel, da ga sploh ne bo, ker se nahaja vsa rodbina na Bledu. Nato sta popoldne zopet prišla, eden je čakal zunaj, drugi pa je izročil fakturc. Skrajni čas je. da

* Prokleta naša administracija! Znano je, da Brodarski sindikat že tri leta ni objavil nobenih bilanc in tudi ni dajal državi ničesar. Polovica ladij Brodarskega sindikata je že uničena enako, kakor so posamezni brezvestni politiki in uradniki uničili vojni plen v vrednosti desetih milijard dinarjev. Sedaj je na vrsti tudi uničenje vojne adškodnine.»

* Prokleta naša administracija! Znano je, da Brodarski sindikat že tri leta ni objavil nobenih bilanc in tudi ni dajal državi ničesar. Polovica ladij Brodarskega sindikata je že uničena enako, kakor so posamezni brezvestni politiki in uradniki uničili vojni plen v vrednosti desetih milijard dinarjev. Sedaj je na vrsti tudi uničenje vojne adškodnine.»

TRŽNA POROČILA.

Novosadska blagovna borza (9. t. m.) Pšenica: baška, 79 — 80 kg 2 odst., ponudba 350; baška, 79 — 80 kg, 2 — 3 odst., duplikat kasa, 5 vagonov 355 — 356,5; srbijanska, pariteta Beograd, duplikat kasa, 78 — 79 kg, 2 — 3 odst., 5 vagonov 330. Ječmen: baški, 64 — 65 kg, 1 vagon 280; baški, 65 — 66 kg, 4 vagoni 285; jari, 66 — 67 kg, ponudba 295. Oves: baški, 11 vagonov 285; baški, duplikat kasa, 1 vagon 290. Turščica: baška, 1 vagon 270; baška, duplikat kasa, 1 vagon 275. Moka: baška, «0» sipka in dvogubo sipka, 1,5 vagona 580 — 585, «2», ponudba 525; «6», ponudba 420. Tendence popuščajoua.

Beogradska borza (9. t. m.) Pšenica: 78 — 79 kg, 2 — 3 odst., pariteta Beograd, dispozicija za 8 dni, ponudba 320, povpraševanje 312,5. Turščica: franko obala Beograd, promptno, ponudba 302,5. Fižol: beli, rešetan, za september, povpraševanje 330. Orožje: po vzorcu, franko Beograd, promptno, ponudba 169. Tendence nespremenjena. Cena pšenice pada.

Zagrebski žitni trg (9. t. m.) Postavno vojvodinska postaja notirajo: pšenica (78 — 79 kg) 350 — 360, turščica žota 275 — 285, ječmen za pivovarne 290 — 305, za krmo 270 — 280, oves 280 — 295, moka pšenična «0» 585 — 600, «2», 560 — 585, «4», 535 — 560, za krmo 170 — 200, otrobi drobiti 150 — 155. Tendence mirna popuščajoua.

Dunajski živilski trg (9. t. m.) Doga 1534 javl. Cene za kg žive teže v tisočih aK: volt 11 — 18, krave 11 — 16, slaba živina 6 — 11. Cene se nekoliko narasle.

Urad ljubljanskega velikega sejma sporoča, da je ves razstaveni prostor do zadnjega kotička zaseden in porazdeljen. Zato se na nadaljnje prijave ne bo moglo več ozirati. Vsem trdkam, ki jim je bil razstaveni prostor dodeljen, so se te dni razposlali situacijski načrti njihovih prostorov z legitimacijami, reklamnim materialom in potrebniimi navodili. Vsi razstavljalci morajo od 15. avgusta naprej s svojimi prostori razpolagati, čim prej bo kdo začel s pripravami, tem manjše režijske stroške bo imel, ker se bo v zadnjih dneh nagromadilo toliko dela, da ga bo mogoče zmagati le z nadurnimi, kar pride seveda mnogo dražje.

Sporazum o južni železnici. Iz Beograda javljajo: Naše poslanstvo v Parizu je dostavilo prometnemu ministrstvu obvestilo, da je reparacijska komisija potrdila sporazum o južni železnici. Vendar sporazum ne stopi v veljavo, dokler ga ne bo končno ratificiral kontrolni komite Zveze narodov.

Stanje vlog naših glavnih denarnih zavodov je znašalo koncem lanskega leta (v oklepajih stanje koncem 1921.): Banka za trgovino, obrt in industriju v Zagrebu 72.463.000 (33.777.000), Gradska stedionica v Zagrebu 41.264.000 (29 milijonov 507.000), Hrvatska eskomptna banka v Zagrebu 51.297.000 (37.767.000), Hrvatska sveopća kreditna banka v Zagrebu 41.974.000 (35.783.000), Jugoslavenska banka v Zagrebu 147.851.000 (113.699.000), Prva hrvatska stedionica v Zagrebu 546.890.000 (476.120.000), Slavenska banka v Zagrebu 127.857.000 (81.794.000), Jadranska banka v Beogradu 78.129.000 (63.431.000), Srpska zemljoradnička banka v Beogradu 40.411.000 (36.395.000) Din.

Konferenca za nabavo poljskih strojev in orodja. Iz Beograda poročajo: V ministrstvu za poljedelstvo in vode se vrši dne 11. avgusta konferenca šefov vseh oddelov, na kateri se bo razpravljalo o nabavi strojev in orodja za vse državne in samoupravne privredne ustanove. Nabava se bo izvršila v Nemčiji na račun reparacij.

Načrt zakona o šumah. V ministrtvu za šume in rude izdeluje posebna komisija načrt zakona o šumah, ki bo gotov do sestanka narodne skupštine.

Posojilo nemški Državni banki. Iz Berlina poročajo: Na konferenci zastopnikov trgovine, industrije in velikih bank se je sklenilo, da se da Državni banki posojilo 50 milijonov zlatih mark v tujih devizah v svrhu nabave živil iz inozemstva.

Vračanje dolgov Državni hipočkarni banki. Državna Hipotekarna banka poziva svoje predvojne in povojne dolžnike, da takoj poravnajo dolžne anuitete. Banka opozarja, da bodo morali za mudniki plačati sodno in druge takse, ki so zelo velike. Banka je sklenila, da bo napram zamudnikom uporabljala stroge zakonske mere.

Obtok bankovcev v Avstriji se je v zadnjem tednu julija povečal za 378,3 milijarde na 5684 milijard aK.

Šeškoslovaškega lesnega trga. Prošli teden se je povečalo inozemsko povpraševanje zaradi oslabiljenja češko-slovaške krone. Zlasti so ugodni izgledi kupčije z Anglijo, s Francijo se kupčija neugodno razvija. Nemčija zaradi valutarne bede malo kupuje.

Katastrofalno narastanje dragine v Nemčiji. Indeksna številka za življenske potrebščine v Nemčiji je naraslo do 6. avgusta na 149.531-kratno predvojno stanje. Narast napram predhodnemu tednu znaša 109,2 odstotka.

Omejitev bombažne industrije v Franciji. Bombažne tvornice v Franciji so sklenile zaradi izredne depresije bombažne trgovine omejiti produkcijo za 25 do 50 odstotkov.

Zakon o oddaji premoženja v Poljski Sejm je sprejel zakon o oddaji premoženja, ki predvideva skupno vsoto okrog ene milijarde zlatih frankov.

Domače borze

9. avgusta.

ZAGREB. Na tržišču z elektri so tečaj nazadovali radi velike ponudbe. Na deviznem tržišču je Curih močno poskočil. Švicarski frank je mednarodno čvrst in je dolar padel v Curihu na 546. Kljub temu se je dinar v Curihu okrepil na 505, ker je na drugih zunanjih tržiščih sorazmerno bolj narasel nego švicarski frank. Zato je tem bolj nerazumljivo dvigvanje deviznih tečajev na naših borzah. Danes se je v Zagrebu povpraševalo za 100.000 Curiha in je prav dvomljivo, če je to veliko povpraševanje v resnici opravičeno s potrebo za zunanja plačila. Pod vplivom čvrstoče devize na Curih so začeli rasti vsi devizni tečaji. Nespretna intervencija Narodne banke je položaj poslabšala, ker je vzbujala nado, da bo vsako povpraševanje našlo kritje. Notirale so devize: Amsterdam 3705—0, Dunaj 0.1315—0.1325, Berlin 0.0015 do 0.0025, Budimpešta 0.475—0.525, Bukarešta 47—48, Italija 401—403, London 427 do 430, Newyork čep 92.75—93.75, Pariz 527,5—535, Švica izplačilo 1707,5—1720, Curih čep 1702,5—1705; valute: dolarji 92—92,75, češkoslovaške krone 268—272; efekti: Banka i Štediona za Primorje, Sušak («Litorales») 95—102, Eskomptna banka 172—173, Hipotekarna banka 147,5 do 152,5, Ljubljanska kreditna banka 232,5 do 235, Præstidionca 1190—1200, Riječka puška banka («Etno») 85—88, Slavenska banka 110—112, Slavonška agrarna Ńtedionica 30—40, Srpska banka 140—141, Eksploatacija drva 282,5—287,5, Dubrovačka parobrodarska ploviloba («Ragus») 1020—1025, Šečerna Osijek 2150 do 2175, Narodna šumska industrija 140 do 145, Našička industrija drva 175—180, Slavonija 285—290, Trboveljska premoškopnica d. d. 1000—1025.

BEograd. Tendence je bila čvrsta kljub porastu dinarja v Curihu na 595. Vsi devizni tečaji so pod pariteto, in sicer na bazi 5,80 za Beograd v Curihu. Blaga ni bilo in je povpraševanje morala kriti Narodna banka. Notirale so devize: Amsterdam 3715—3750, Berlin 0.0016—0.0018, Dunaj 0.1295—0.1305, Bruselj 430—440, Budimpešta 0.50—0.53, Bukarešta 46—46,5, Zeneva 1690—1700, London 427—428, Milan 401,5—402, Newyork 93,25—93,40, Pariz 536—537, Praga 273,50—273,75, Solun 160—170, Sofija 83 do 86; valute: funti 420—422, leji 45,50 do 46, švicarski franki 1680—1690; efekti: 70dsetotno investicijsko posojilo 72,50 do 73.

Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani. Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Pisalni stroji itd. Mehanična delavnica (popravljalnica) LJUBLJANA Selenburgova ulica 6/I. L. BARAGA. Priporočamo knjigo Dr. Jos. Tičar Nalezljive bolezni. Opisi važnih nalezljivih bolezni z navodili za nego bolnikov. S slikami. Cena s poštnino vred 20 Din 50 p. Naruča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

